

Beslut

efter kvalitetsgranskning av huvudmannens styrning och ledning av förskolans kvalitet i Älvdalens kommun

2017-06-29

1 (6)

Dnr 400-2016:6997

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av Huvudmannens styrning och ledning av förskolans kvalitet.

Syftet är att granska hur huvudmannen styr och stödjer förskolan mot måluppfyllelse enligt de nationella målen, främst förskolans läroplan. Granskningen tar därför utgångspunkt i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete.

Följande frågeställningar ska besvaras:

- På vilket sätt tydliggör huvudmannen mål för uppföljning av förskolans verksamhet?
- På vilket sätt genomför huvudmannen uppföljning av förskolans måluppfyllelse som kan ligga till grund för analyser och förbättringsåtgärder?
- Hur genomför huvudmannen uppföljning av resursfördelningen till förskolan som utgår från barnens olika förutsättningar och behov?
- I vilken grad genomför huvudmannen förbättringsåtgärder med utgångspunkt i analyser av förskolans verksamhet?

Inom ramen för utvecklingsprogrammet *Jämställdhetsintegrering i myndigheter*, ska också jämställdhetsperspektivet integreras i denna kvalitetsgranskning. Detta innebär att huvudmannens arbete med jämställdhet i förskolan också bedöms i denna kvalitetsgranskning.

Granskningen genomförs hos 29 huvudmän, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Älvdalens kommun ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Älvdalens kommun den 17 maj 2017. Besöket genomfördes av utredare Ann Edvinsson och undervisningsråd Bo Jersenius. Intervjuer med förskolechefer, utvecklingsledare, förvaltningschef samt presidium för Barn- och utbildningsutskottet i kommunstyrelsen har genomförts.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i dess helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av huvudmannens ansvarstagande inom det granskade området.

2017-06-29

2 (6)

Dnr 400-2016:6997

Beskrivning av huvudmannen

Älvdalens kommun har omkring 7 000 invånare. Det finns 6 kommunala förskolor med mellan en och fyra avdelningar. Förskolorna leds av två förskolechefer. Enligt statistik från Skolverket var 78 procent av barnen i åldrarna 1-5 år inskrivna i förskolan år 2016. Andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning var vid samma tidpunkt 45 procent. Kommunstyrelsen är ansvarig nämnd för förskolan, med ett beredande utskott i kommunstyrelsen.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens kvalitetsgranskning visar att huvudmannen tydliggjort mål för förskolan. Målen tar sin utgångspunkt i förskolans läroplan och utgår bland annat från en analys av förskolans måluppfyllelse. Vidare visar granskningen att huvudmannen begär in information från förskolorna om verksamheternas måluppfyllelse, hur de beaktat barnens utveckling och lärande, analyser samt förslag på förbättringsåtgärder. Med utgångspunkt i analyser av förskolans verksamhet tar huvudmannen beslut om förbättringsåtgärder för att öka måluppfyllelsen. Normer och värden är ett av huvudmannen prioriterat område för verksamheten. Förskolans jämställdhetsuppdrag ingår som en del i det arbetet. Granskningen visar också att huvudmannen under ett par år arbetat med att förbättra och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet inom förskolan, så att det nu är transparent och genomsyrar hela organisationen.

Sammanfattningsvis har Skolinspektionens granskning inte visat annat än att samtliga områden som Skolinspektionen bedömt fungerar väl. Därmed avslutas kvalitetsgranskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redogör Skolinspektionen mer utförligt för sina bedömningar kring frågeställningarna.

1. På vilket sätt tydliggör huvudmannen mål för uppföljning av förskolans verksamhet?

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen tydliggjort mål avseende förskolans verksamhet som utgår från förskolans läroplan. Prioriterade målområden och mål har sitt ursprung i en analys av verksamheternas måluppfyllelse i förhållande till förskolans läroplan.

2017-06-29

3 (6)

Dnr 400-2016:6997

Skolinspektionens utredning

Av insänd dokumentation och genomförda intervjuer framgår att huvudmannen beslutat att prioritera två målområden för den kommunala förskolan. Dessa målområden, som antagits av kommunstyrelsen, är *flerspråkighet* samt *normer och värden* och tar sin utgångspunkt i läroplanen för förskolan. Utöver de prioriterade målområdena tydliggör huvudmannen målen för förskolans verksamhet enligt läroplanen för förskolan, i verksamhetsplanen. I intervju med presidiet för Barn och utbildningsutskottet framkommer att kommunstyrelsen utifrån önskemål från förskolecheferna försöker begränsa målen till de som anges i läroplanen för förskolan.

Enligt de intervjuade förskolecheferna, företrädarna för förvaltningen samt utskottet har valet av prioriterade målområden sin bakgrund i en analys av självskattning hos personalen, föräldraenkäten, screening av barns språkutveckling i förskolan, analyser av resultat på nationella prov i årskurs 3 samt erfarenheter av mottagandet av nyanlända.

Det prioriterade målområdet *normer och värden* ses av huvudmannen som en del i hur de tydliggjort mål för förskolans jämställdhetsuppdrag. Utöver det prioriterade området uppger förvaltningschef och förskolechefer att de arbetar med förskolans jämställdhetsuppdrag enligt förskolans läroplan.

Genom fastställd verksamhetsplan och kontinuerlig dialog klargör huvudmannen för förskolecheferna vilka mål som ska prioriteras. I det digitala ledningsverktyget återfinns de styrdokument som anger mål för verksamheten, ansvars och arbetsfördelning.

2. På vilket sätt genomför huvudmannen uppföljning av förskolans måluppfyllelse som kan ligga till grund för analyser och förbättringsåtgärder?

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen genomför ett systematiskt arbete för att följa upp förskolans måluppfyllelse. Förskolornas kvalitetsarbete ligger till grund för förbättringsåtgärder i respektive förskola utifrån barnens utveckling och lärande inom läroplanens mål. Huvudmannen samlar in och sammanställer förskolornas måluppfyllelse. Sammanställningen används som underlag för dialog och samverkan mellan huvudmannen och förskolorna.

Skolinspektionens utredning

Av den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av inför granskningen framgår att huvudmannen samlar in information om respektive förskolas

2017-06-29

4 (6)

Dnr 400-2016:6997

måluppfyllelse genom det digitala ledningsverktyget. I sexveckorsintervaller följer förskolepersonal upp respektive barn som ett underlag för att kunna göra en analys av barnens samt förskolans utveckling och lärande. Därutöver görs en kunskapsuppföljning genom förskolepersonalens självskattning samt en föräldraenkät. Förskolechefen dokumenterar, i dialog med förskolepersonalen, nulägesbild, analys samt förbättringsåtgärder för respektive förskolas verksamhet i det digitala ledningssystemet.

Måluppfyllelsen för förskolornas jämställdhetsuppdrag följs upp inom ramen för det prioriterade målområdet *normer och värden*. Målområdet följs upp på samma sätt som övriga mål i verksamhetsplan och lokala arbetsplaner.

Genom huvudmannens årshjul och digitala ledningssystem kommunicerar huvudmannen till förskolecheferna på vilket sätt och när i tid förskolornas måluppfyllelse ska mätas.

I intervju med representanter för huvudmannen framgår att de besöker samtliga förskolor minst en gång per år. Förvaltningschef träffar barn- och utbildningsutskottet vid nio tillfällen under året samt kommunstyrelsen vid åtta tillfällen. Förvaltningschefen har möten med förskolecheferna varannan vecka och förskolecheferna träffar utskottet fyra gånger per år. Förvaltningschefen uttrycker att det finns ett väldigt nära samarbete och dialog mellan förvaltning och politik. Detta bekräftas även av förskolechefer.

3. Hur genomför huvudmannen uppföljning av resursfördelningen till förskolan som utgår från barnens olika förutsättningar och behov?

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen har ett resursfördelningssystem som tar hänsyn till barnens olika förutsättningar och behov.

Skolinspektionens utredning

Av insänd dokumentation och genomförda intervjuer med representanter för huvudmannen framkommer att huvudmannen har ett resursfördelningssystem som tar hänsyn till barnens olika förutsättningar och behov. Parametrar som används för att fördela resurser är lokaler, personal och utrustning samt att socioekonomiska faktorer spelar in. Företrädare för förvaltningen uppger att det är en bra modell för att göra en grundfördelning, men att det i efterhand kan finnas behov av justeringar av resurserna för att öka likvärdigheten i förskolan. För barn i behov av särskilt stöd kan förskolecheferna äska extra anslag. Förskolecheferna uppger att resursfördelningssystemet är träffsäkert "eftersom vi

2017-06-29

5 (6)

Dnr 400-2016:6997

inom respektive förskoleområde kan omfördela resurser mellan våra förskolor och avdelningar utifrån de behov vi ser i verksamheten."

I intervju framkommer att det i samband med resursfördelningen sker en dialog mellan förvaltningen och förskolecheferna. Därutöver finns det också möjlighet att äska medel för specifika barn innan budgeten låses. Företrädare för förvaltningen uppger att resursfördelningen följs upp utifrån budgetutfall som är utgångspunkt för kommande års budget.

4. I vilken grad genomför huvudmannen förbättringsåtgärder med utgångspunkt i analyser av förskolans verksamhet?

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen beslutar om och vidtar åtgärder för att utveckla verksamheten med utgångspunkt i analyser av förskolans verksamhet.

Skolinspektionens utredning

Granskningen visar att huvudmannen analyserar förskolornas måluppfyllelse med utgångspunkt i den dokumentation som inhämtats från förskolorna. Dokumentationen består bl.a. av en analys av personalens självskattning av hur de lever upp till läroplanens intentioner och en föräldraenkät. Med anledning av huvudmannens utvecklade struktur för det systematiska kvalitetsarbetet uttrycker företrädare för förvaltningen att *"Nu har man tillgång till det underlag man behöver för att kunna göra en fullvärdig analys."* På förskolenivå gör ansvarig förskolechef tillsammans med förskolepersonal en nulägesanalys samt en handlingsplan med åtgärder. Nulägesanalyser för varje förskola ligger sedan till grund för kommunövergripande analyser. I intervjuer med förvaltningens företrädare framkommer att man använder sig av en analysgrupp, som består av bl.a. chefer och specialpedagoger, för att göra de kommunövergripande analyserna av förskolornas och skolornas måluppfyllelse. Analyserna som i olika delar arbetas fram under året presenteras tillsammans med förslag till åtgärder för Barn- och utbildningsutskottet i juni varje år. Beslut om åtgärder fattas därefter av kommunstyrelsen.

I intervju med representanter för Barn- och utbildningsutskottet och förskolechefer framkommer att de bl.a. genom att analysera pojkar och flickors måluppfyllelse i grundskolan samt förskolepersonalens självskattning och föräldraenkäten kommit fram till att *normer och värden* ska vara ett prioriterat målområde för förskolan. Förskolecheferna har därefter fått i uppdrag av utbildningsutskottet att ta reda på vilka åtgärder det finns behov av att vidta för nå uppsatta mål.

2017-06-29

6 (6)

Dnr 400-2016:6997

I årshjulet framgår när och hur uppföljning av beslutade åtgärder ska gå till. Genom dokumentation i ledningssystemet tillsammans med de kontinuerliga dialogerna mellan utskott, förvaltningschef och förskolechefer säkerställs att beslutade förbättringsåtgärder genomförs.

På Skolinspektionens vägnar

Lena Dahlqvist
Enhetschef

Ann Edvinsson
Utredare/Föredragande

Bilagor

Bilaga 1 Författningar och Allmänna råd

Relevanta författningar, allmänna råd och övriga styrdokument för kvalitetsgranskningen rörande huvudmannens styrning och ledning av förskolans kvalitet

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8a § skollagen

Kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens olika förutsättningar och behov.

4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskolenivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av förskollärare och övrig personal.

Förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de nationella målen uppfylls.

4 kap. 6 § skollagen

Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Enligt förarbetena till skollagen (Prop. 2009/10: s. 303) och Skolinspektionens praxis bör måluppfyllelsen, analys av förbättringsområden samt beslut om och planering för förbättringsåtgärder dokumenteras på såväl huvudmanna- som enhetsnivå.

**Förskola i utveckling – bakgrund till ändringar i förskolans läroplan,
Utbildningsdepartementet 2010**

I förskolan är det verksamhetens kvalitet som ska dokumenteras, följas upp och utvärderas. Kunskap om varje barns utveckling och lärande är därmed nödvändig för att utvärdera, upprätthålla och utveckla förskolans kvalitet.

Läroplanen innehåller inga mål för vad enskilda barn ska ha uppnått vid olika tidpunkter eller i olika åldrar. Det finns inte heller fastställda normer eller nivåer för barns förmågor eller kunskaper.

Varje barns utveckling och lärande ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp och analyseras för att det ska vara möjligt att utvärdera hur förskolan tillgodoser barnens möjligheter att utvecklas och lära i enlighet med läroplanens mål och intentioner.

Läroplanen för förskolan

1.Förskolans värdegrund och uppdrag, Saklighet och allsidighet

Alla som verkar i förskolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i denna läroplan och klart ta avstånd från det som strider mot dessa värden. Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotyper könsroller.

2.6 Uppföljning, utvärdering och utveckling

För att utvärdera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärande behöver barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras. Det behövs också kunskap om hur barns utforskande, frågor, erfarenheter och engagemang tas till vara i verksamheten, hur deras kunskaper förändras samt när de upplever verksamheten som intressant, rolig och meningsfull.

Syftet med utvärdering är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, dvs. verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande. Det handlar ytterst om att utveckla bättre arbetsprocesser, kunna bedöma om arbetet sker i enlighet med målen och undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra förutsättningarna för barn att lära, utvecklas, känna sig trygga och ha roligt i förskolan.

Skolverkets Allmänna råd om Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet

Att styra och leda kvalitetsarbetet

Huvudmannen bör

- skapa rutiner för hur kvalitetsarbetet ska bedrivas på huvudmannanivå och för hur enheternas kvalitetsarbete ska tas tillvara,

- se till att styrning, ledning, organisation och uppföljningssystem stödjer kvalitetsarbetet på såväl huvudmannanivå som enhetsnivå, samt
- se till att förskolechefer, rektorer och annan berörd personal kan använda ändamålsenliga former för uppföljning och analys av utbildningen.

Förskolechefen bör

- skapa rutiner för hur kvalitetsarbetet ska bedrivas på enheten,
- se till att styrning, ledning, organisation och uppföljningssystem stödjer enhetens kvalitetsarbete, samt 6. Se till att personalen på enheten kan använda ändamålsenliga former för uppföljning och analys av utbildningen.

Att dokumentera kvalitetsarbetet**Huvudmannen bör**

- se till att det finns dokumentation som är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på huvudmannanivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser,
- skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för huvudmannens kvalitetsarbete, samt
- sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom huvudmannens verksamhet.

Förskolechefen bör

- se till att dokumentationen är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser,
- skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt
- sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

Att följa upp måluppfyllelsen**Huvudmannen bör**

- samla in och sammanställa resultaten för alla verksamheter tillsammans med underlag som visar hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkat måluppfyllelsen

Förskolechefen bör

- sammanställa enhetens resultat och se till att det finns underlag som visar hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkat måluppfyllelsen, samt
- se till att det utöver uppföljningen genomförs utvärderingar av särskilt identifierade områden inom enheten.

Att analysera och bedöma utvecklingsbehoven

Huvudmannen bör

- med utgångspunkt i uppföljningen analysera vad som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen för den samlade verksamheten,
- använda analysen som underlag för dialoger med enheterna om utvecklingsbehov, samt
- utifrån analysen identifiera utvecklingsområden och därefter besluta vilka insatser som ska prioriteras för att de nationella målen ska uppfyllas.

Att planera och genomföra utbildningen

Huvudmannen bör

- se till att planeringen av utbildningen utgår från analysen av måluppfyllelsen och de utvecklingsområden som ska prioriteras på respektive nivå,
- ange i planeringen vad utvecklingsinsatserna förväntas leda till,
- ange i planeringen vilka förutsättningar som krävs på kort respektive lång sikt för att utbildningen och utvecklingsinsatserna ska kunna genomföras, samt
- se till att verksamheten genomförs utifrån den gjorda planeringen.

Förskolechefen bör

- se till att enhetens planering av utbildningen utgår från den gemensamma analysen av måluppfyllelsen och huvudmannens respektive enhetens beslut om prioriterade utvecklingsinsatser,
- se till att verksamheten genomförs utifrån den gjorda planeringen.

Skolverkets Allmänna råd om Måluppfyllelse i förskolan

Huvudmannen bör

vid fördelning av resurserna beakta faktorerna:

- Personalens utbildning och kompetens samt personaltäthet
- Barngruppens storlek och sammansättning
- Miljöns utformning och
- Socioekonomiska förhållanden

Av Skolverkets kommentarer (s. 15) framgår bl a att det systematiska kvalitetsarbetet kan utgöra ett viktigt underlag för resursfördelningen. Vidare att en viktig del av det systematiska kvalitetsarbetet är dialog och återkoppling mellan huvudmannen och förskolechefen samt mellan förskolechefen och personalen.